

Suomi rinnakkaistallentamisen mallimaaksi

Fakta Julkaistu 13.05.2015 klo 09:58 Kirjoittaja Pekka Olsbo, Ari Muhonen, Jukka Kananen ja Jarmo Saarti

Rinnakkaistallentaminen ei ole toteutunut Suomessa toivotulla tavalla. Vaikka rinnakkaistallentamisen ensi askeleet on Suomessa otettu jo useita vuosia sitten, on Suomen rinnakkaistallentamisen tilanne huomattavasti jäljessä esimerkiksi muita Pohjoismaita. Pääasiassa tämä on seurausta organisaatiokohtaisten pysyvien käytäntöjen, vakiintuneiden prosessien ja keskitettyjen tukipalvelujen puutteesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman *Suomi rinnakkaistallentamisen mallimaaksi* -hankkeen tavoitteena on luoda avoimen rinnakkaistallentamisen kustannustehokas keskitetty malli, joka voidaan monistaa useimpiin suomalaisiin yliopistoihin. Hankkeessa luodaan malli rinnakkaistallentamisen prosesseista ja organisaatiokohtaisista keskitetyistä avoimen tieteen palvelusta. Hankkeen lopputuloksena syntyy prosessimalli, joka yhdistää yliopistojen tutkimustiedon raportoinnin ja rinnakkaistallentamisen yhtenäiseksi kaiken tutkimusjulkaisemisen kattavaksi prosessiksi. Tämä hanke valittiin huhtikuussa 2015 yhdeksi OKM:n Tieto käyttöön – rahoitushaun kautta rahoitettavaksi hankkeeksi.

Itä-Suomen ja Jyväskylän yliopistokirjastojen yhteishanke Suomi rinnakkaistallentamisen mallimaaksi valittiin yhdeksi OKM:n Tieto käyttöön –rahoitushaun kautta rahoitettavaksi hankkeeksi. Kuva Okko Pyykkö / Flickr CC BY

Kehitettävässä mallissa rinnakkaistallentamisen prosessi kytketään olennaiseksi ja kiinteäksi osaksi tutkimustiedon raportointiprosessia. Näin varmistetaan suora kontakti tutkimusjulkaisun kirjoittajaan, mikä on edellytys prosessin tehokkuudelle.

3000 artikkelia verkkoon

Jyväskylän yliopistossa hanke tuottaa kahden vuoden aikana verkkoon yli 2000 tieteellistä artikkelia ja Itä-Suomen yliopistosta tavoitellaan 1000 artikkelin määrää. Hankkeen avulla kasvatetaan Suomen rinnakkaistalletettujen artikkelien määrää huomattavasti.

Hankkeeseen sisältyy seurantatutkimus, jonka avulla tutkitaan hankeyliopistojen rinnakkaistalletettujen artikkelin näkyvyyttä, vaikuttavuutta ja vaikutusta yliopiston tutkimuksen keräämiin julkaisuviittauksiin. Tutkimuksen toteuttamista ja rinnakkaistalletettujen artikkelien näkyvyyden kehittämistä varten parannetaan molempien yliopistojen julkaisuarkistojen teknisiä ominaisuuksia ja valmiuksia tuottaa automatisoitua tietoa artikkelien vaikuttavuudesta.

Hankkeen vaikutukset näkyvät koko suomalaisessa yliopistokentässä. Kehittävän mallin avulla Suomen avoimen tieteen kehitystä parannetaan ratkaisevalla tavalla. Hanke tuottaa sekä lyhyen aikavälin että pitempikestoisia vaikutuksia. Koska Suomen rinnakkaistalletettujen artikkelin määrä on nykyisellään niin pieni, tuo Jyväskylän ja Itä-Suomen yliopistojen rinnakkaistallenteiden määrän suuri kasvu merkittävän lisän suomalaiseen tieteen avoimuuteen. Pitemmällä aikavälillä hankkeen tulokset mahdollistavat suomalaisten yliopistojen rinnakkaistallentamisen kehittämisen valmiin mallin avulla. Näin hankkeen pitempiaikaisena tavoitteena onkin nostaa Suomi rinnakkaistallentamisen mallimaaksi vuoteen 2018 mennessä. Tavoitteena on, että tuolloin suurimmassa osassa Suomen yliopistoja noudatetaan mallin mukaista rinnakkaistallentamisen prosessia. Myös tutkimustietojärjestelmät ja julkaisuarkistot on kehitetty palvelemaan rinnakkaistallentamisen prosessia ja avointen julkaisujen näkyvyyden maksimointia. Samalla testataan tietojärjestelmien rajapintoja, joka mahdollistaa datan siirron järjestelmistä toisiin.

Hankkeessa luotavan mallin tarkoituksena on myös kustannustehokkuus. Kun rinnakkaistallentamisen prosessi rakennetaan kustannustehokkuuden näkökulmasta, vähenee prosessiin käytetty aika ja erityisesti tutkijoiden prosessiin käyttämä työaika pienenee minimiin.

Rinnakkaistallentamisesta osa arkea

Rinnakkaistallentamisesta luodaan hankkeen avulla osa arkipäiväistä toimintaa Suomen yliopistoissa. Tämän tavoitteen onnistuminen edellyttää tutkijoiden motivoimista osaksi prosessia. Tämän vuoksi osana hanketta toteutetaan myös tutkimus, jonka tarkoituksena on löytää sopivia menetelmiä tutkijoiden ja aktiivisten yksiköiden palkitsemiseen avoimuuden toteuttamisesta. Tutkijan tuottama tutkimusjulkaisu palvelee parhaiten yliopiston strategiatavoitteita, kun julkaisu saa mahdollisimman laajan kansainvälisen näkyvyyden. Tästä työstä myös tutkijan on hyvä saada palkintonsa.

Hanke toteutetaan Itä-Suomen ja Jyväskylän yliopistokirjastojen yhteishankkeena 1.6.2015 - 31.12.2016. Hankkeen mahdollisimman laaja kansallinen vaikuttavuus varmennetaan järjestämällä seminaareja, tutkimusyhteistyöllä sekä konsultoimalla ja tukemalla muiden yliopistojen kehitystä. Hanke tuottaa vähintään kaksi kansainvälistä tutkimusartikkelia ja lisäksi hankkeesta julkaistaan kotimaisilla foorumeilla.